

Učme sa byť zvedaví

seminár pre pracovníkov s deťmi o tvorbe otázok a vedení malých skupín

Natália Luptáková, Spoločenstvo čitateľov Biblie

Prečo máme byť zvedaví a aká je úloha otázok pri vyučovaní?

Nebud' zvedavý, budeš skoro starý.
Kto je zvedavý, nestarne.

Aká je súvislosť medzi zvedavosťou a otázkami?

Otázky sú prejavom našej zvedavosti, túžby sa niečo dozvedieť, zistiť, alebo prinajmenšom byť v obraze, byť informovaný. Aj keď si zadáme „slovo“ do internetového vyhľadávača, tak sa vlastne pýtame, čo je o tomto slove napísané na internete? v akých súvislostiach sa tento výraz vyskytuje? aké sú názory na tento problém?... a podobne

Otázky sa realizujú vo vzťahoch, v skupine. Sústreďme sa na prostredie, v ktorom pracujeme my, v zboroch, na školách.

Práca v malých skupinách

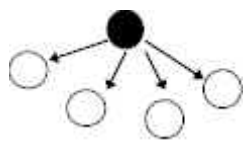
Cieľ malej skupiny

zloženie, úlohy

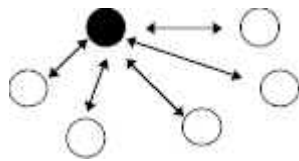
Ako vyzerá vaša skupina?

Ako vyzerá ideálne usporiadanie miestnosti/stoličiek pre malú skupinu?

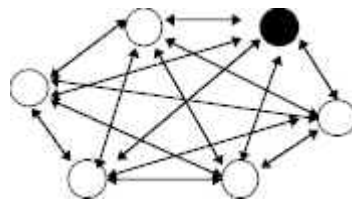
Prístup k vedeniu skupiny:

prednáška

sústredená na vedúceho

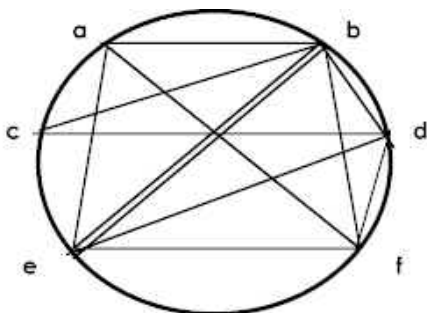
orientovaná na skupinu

Cvičenie

Pozorovanie skupiny

Vytvoríme malú pokusnú skupinu (asi 6 ľudí), zvolíme vedúceho skupiny, ktorej témou bude...

Pozorovateľ bude zakresľovať, ako táto skupina funguje.

Aký je rozdiel medzi týmito obrázkami?

Ako by ste charakterizovali vedúceho 1. a 2. skupiny?

Ako sa cítia členovia týchto skupín?

Do ktorej skupiny by ste chceli patriť?

K premene skupiny z typu 1 na typ 2 nám môžu pomôcť správne otázky.

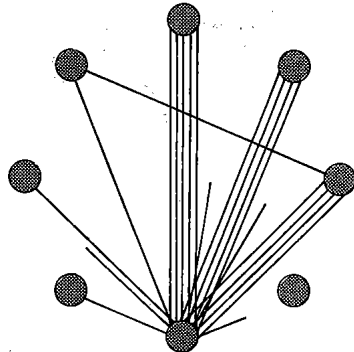

Diagram N°7

Obrázok skupiny s dominantným vedúcim,
ľudia sa necítia pohodlne, aby vstupovali do dialógu.

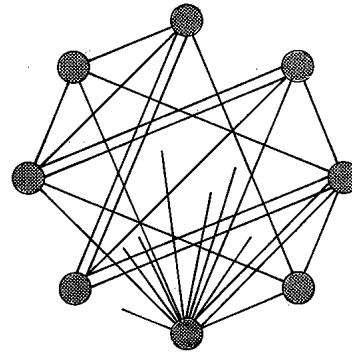

Diagram N°8

Dobrá participácia v skupine.
Vedúci napomáha druhým.

Efektívne vedenie malej skupiny

Súhlasíš alebo nesúhlasíš? účastníci sa presúvajú na strany, podľa svojich preferencií.

Kvalitný vedúci malej skupiny:

1. vopred dôkladne všetko pripraví
2. vie na všetko odpovedať
3. riadi skupinu
4. učí skupinu
5. kladie všetky otázky
6. pripustí, že sa mýlil
7. dovoľí skupine, aby sa diskusia uberala akýmkoľvek smerom
8. opravuje zlé odpovede alebo vyjadrenia
9. umožní/pripustí ticho

Kladenie otázok v diskusných skupinách/biblických skupinách Čo sú správne otázky?

Tvorba otázok je nástroj vedúceho, ktorým stimuluje diskusiu a zámerom je zapojenie všetkých členov skupiny. Otázky slúžia na „olejovanie“ diskusie

Typy otázok k diskusi:

- priame otázky, jednoznačné
- vyvarujte sa otázok, v ktorých naznačujete odpoveď (Nemyslíš, že... Myslíš, že je to takto...?) – sú manipulatívne
- nekladte otázky, kde sú limitované odpovede áno/nie

Ako zapojiť, kto nie je aktívny:

- Čo si o tom myslíš ty, Peťo?
- Som zvedavý na tvoj názor, Jano.

Otázky na celú skupinu:

- Je niekto, kto by chcel k tomu niečo povedať?
- Aká je tu hlavná myšlienka?

Nesnaž sa ako vedúci, odpovedať na všetky otázky, ktoré vzniknú v diskusii –

presmerovanie:

- Čo si o tom myslia ďalší v skupine?
- Najprv sa chcem opýtať Fera, čo si o tom myslí.
- Ako by si na to reagovala ty, Zuzka?

Objasnenie

Keď sa diskusia skomplikuje, alebo je nezrozumiteľná, treba si ujasniť, čo kto povedal a čo tým myslel, aby sa predišlo nedorozumeniam. Položme vyjasňujúce otázky:

- Mohol by si to prosím formulovať jednoduchšie?
- Čo si tým myslel, keď si povedal, že...
- Prečo si vyslovil to tvrdenie?
- Ako tomu rozumieš?
- Prečo si použil ten výraz/slovo?
- Zvážil si aj...?

Ideme ďalej:

- Myslíte, že sme dostatočne prebrali túto problematiku?
- Môžeme prejsť na ďalšiu oblasť?

Sumarizácia pomáha skupine v rozmyšľaní a formulovaní záverov. Vedúci zhrnie, na čom sa skupina zhodla, toto zhrnutie dá ešte na odsúhlasenie skupine:

- Je toto vaše vyjadrenie k tejto téme?
- Výsledok, k čomu ste sa dopracovali, je tento...?
- Zatiaľ sme sa dohodli na tomto...

Ticho je niekedy dôležitou súčasťou diskusie. Dáva priestor na reflexiu a rozmyšľanie. Vedúci nemusí hneď vstupovať do ticha po otázke (Má niekto odpoveď na túto otázku?) ďalšou otázkou alebo pokúšením odpovedať sám. Ticho môže niektorých motivovať k zapojeniu. Niekedy je dobré vyhlásiť chvíľu ticha na vnútornú koncentráciu a utriedenie si vlastných myšlienok.

Očný kontakt vedúceho zo skupinou je veľmi dôležitý, uisťuje prítomných, že vnímame ich prítomnosť, očným kontaktom môžeme motivovať niekoho k odpovedi a vnímame neverbálnu komunikáciu.

Úlohou vedúceho je pomôcť všetkým, aby sa aktívne zapojili a pribrzdil tých, ktorí sú dominantní. Normálne by vedúci mal zasahovať do diskusie čo najmenej.

Dôležité úlohy pri vedení skupiny:

Zapisovateľ – zapisuje objavy/záverov skupiny – na tabuľu, OHP, flipchart. Vizualizácia myšlienok je dôležitá pri formulovaní záverov a postojov.

Reportér – pri práci vo viacerých malých skupinách, keď sa reportuje vo veľkej skupine. Kľúčové body sa pripravujú a odsúhlasia v malej skupine. pri pokračovaní práce v malých skupinách sa zaznamenáva progres, follow-up, zásadný výsledok diskusie, modlitebné podnety

Časomerač – pri väčšej organizácii (konferencii) je treba dohliadať na dodržiavanie časového harmonogramu. Pôvodne naplánovaný čas je možné predĺžiť po súhlase všetkých skupín

Hľadač – keď je treba získať viac informácií o diskutovanej téme, pripraví dodatkový materiál na ďalšie stretnutie. Prípadne materiál pripraví pred plánovanou diskusiou.

Pozorovateľ – keď skupina potrebuje zlepšenie, môže to byť člen skupiny alebo prizvaný hosť. Nezapája sa do diskusie, sleduje priebeh, kto a ako sa zapája, kedy rozhovor odbočí od témy. V následných komentároch musí byť čo najobjektívnejší, navrhuje zlepšenia.

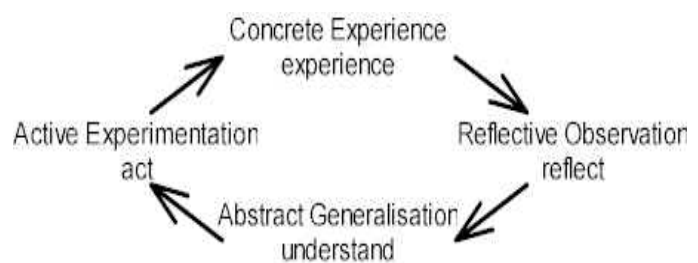
Cyklus učenia

'I hear and I forget; I see and I remember; I do and I understand'

Otázky/diskusie by mali v rámci hodiny nasledovať po určitej skúsenosti (zážitok, príbeh, film, udalosť...)

Učenie samotné prebieha v cykle, prípadne špirále.

konkrétna skúsenosť/zážitok –
reflexia/zamyslenie –
porozumenie/analýza –
aplikácia/skutok –

Janko mal konkrétnu skúsenosť, padol, keď behal na dvore. Nečakal to, sadol si aby si počúchal kolená a zamyslel sa, prečo padol? Ako by sa o niečo potkol, ale zem bola rovná. Vtedy si všimol, že má rozviazané šnúrky. Spomenul si, že mu mama vždy hovorí, aby si zaviazal šnúrky, kým ide von. Teraz už vedel prečo! Musel si stúpiť na šnúrku a preto padol. Zohol sa k topánkam a zaviazal si ich. Rozbehol sa za kamarátom.

Cyklus učenia, dôležitosť reflexie:

1. Čo je skutočne dôležité v tomto procese, je príležitosť reflektovať, zamyslieť sa. bez toho ideme len od zážitku, k zážitku bez skutočnej nádeje, že sa niečo naučíme.
2. Štruktúrovaná forma zamyslenia/reflexie sa volá 'debriefing'.
3. Keď vediete malú skupinu, je dôležité pomôcť deťom a mladým ľuďom učiť sa zo skúsenosti, či už je to vo formálnom vzdelávaní, alebo neformálnom, po hre, filme, čítaní, dobrodružnom zážitku alebo po niečom, čo sa neplánovane stane v priebehu hodiny/lekcie, na tábore alebo v malej skupine.

4. Debriefing/reflexia potrebuje dost' času, preto s tým rátajte pri plánovaní aktivity, ktorou chcete deti naučiť konkrétnu vec.
5. Pri plánovaní lekcie/aktivity/celodennej akcie môžete mať na pamäti celý priebeh cyklu učenia a podľa toho akciu pripraviť.
6. V skutočnosti je to viac špirála učenia a nie kruh, lebo vyučovanie je aplikované na nové situácia a skúsenosti.

Predstavte si svoju najbližšiu akciu (besiedku, klub, tábor) a rozmýšľajte o aktivitách, ktoré by sa dali zaradiť do týchto štyroch kategórii:

- skúsenosť
- reflexia
- porozumenie
- akcia

V ktorej fáze učenia sú otázky najdôležitejšie?

Kladenie otázok pri vyučovaní detí/dorastu

Klást' správne otázky je jeden zo spôsobov, ako zistíme, ako sa darí deťom pri porozumení textu, môžeme naštartovať dobrú komunikáciu, či napomôcť deťom pri spoznávaní a prijímaní Božej vôle.

Otvorená otázka

Uzavretá otázka

Faktická otázka

Doplňujúca otázka

Otázka na skúsenosť

Emocionálna otázka

Rétorická otázka

Navádzacia otázka

Lingvistická otázka

Aktívna úloha/otázka

Aplikačná otázka

Vysvetlenie k typom otázok

Otvorená otázka

umožňuje obširnejšie vyjadrenie, Otázka je vhodná ako podnet do diskusie, pre odhad toho, čo sa deti naučili a ako pomôcka k osobnej aplikácii Biblie

Uzavretá otázka

limituje počet možných odpovedí typu áno/nie. Otázka na zisťovanie, čo sa deti naučili, pre spoločné nachádzanie správnych odpovedí, nabáda, aby zareagovali aj ostatní. Vhodná pre nesmelé, tiché deti

Lingvistické otázky

napr: opakovanie verša naspamäť, doplňovačky, hádanky, recitácie, vysvetlenie významu slov, cudzie a nové slová

Aktívne úlohy využíva pohybovú, priestorovú, hudobnú, vizuálnu inteligenciu.
napr: ukázať pohybom, nakresliť symbol, zaspievať, vyriešiť puzzle, orientácia na mape, obrázku.

Emocionálne otázky/otázka na skúsenosť

zdieľanie postojov a pocitov, napr: ako sa postava cíti?, čo ju najviac trápi/zaujíma?, ako by si sa cítil ty?

Aplikačné otázky povzbudzujú aplikovať lekciu do vlastného života

napr: ako by si riešil danú situáciu ty? Kedy si bol v podobnej situácii? Čo mala postava urobiť namiesto toho?

Navádzacia otázka

cieľom je získať od jednotlivca konkrétnu odpoveď. Vhodná otázka ku začiatku diskusie, povzbudenie k zapojeniu sa do nej, výzva brať Bibliu osobne. Býva adresovaná konkrétnemu človeku.

Rétorická otázka

si ne/vyžaduje očakávanú odpoveď. Dobrá otázka pri hľadaní správnej odpovede, podnet k diskusii. Nebola perla perfektným nálezom?

Faktické otázky využíva pamäťovú a logicko-matematickú inteligenciu

napr: vymenuj 3 hlavné postavy príbehu, koľko zvierat mal Jób?

Otázky na opakovanie využíva všetky druhy inteligencie na zopakovanie hlavných bodov lekcie, alebo pri diskusii na témy, ktoré lekcia nastolila.

napr: komu bolo podobenstvo určené?, prečo sa zlé veci stávajú dobrým ľuďom?

I wonder... Zaujímalo by ma... som zvedavá, či...

Otázky, ktorými sa dostávame úplne do príbehu. Sme zvedaví na každú maličkosť, zaujíma nás, čo sa skutočne stalo, ako sa to stalo, čo postava prežívala, ako asi reagovala, čo povedali ostatní, kde by som bol ja v tom čase, ako by som reagoval. Všimame si maličkosti a nepatrné slovíčka v texte, predmety, ktoré prehliadame (plášť u Bartimea). Pozývame deti, aby vstúpili do príbehu. Nebáť sa predstavivosti.

Pomôž deťom, aby sa o príbeh "zaujímali":

Zaujímalo by ma, aké to je byť slepým?

Zaujímalo by ma, aké to je vidieť po prvýkrát v živote?

Zaujímalo by ma, prečo Ježiš Bartimea počúval, keď ostatní mu iba hovorili, aby bol ticho?

Zaujímalo by ma, prečo prvá vec, ktorú Bartimeus urobil potom, čo začal vidieť bolo, že začal nasledovať Ježiša?

Zaujímalo by ma, ako sa Bartimeus cítil, keď nasledoval Ježiša do Jeruzalema?

Zaujímalo by ma, čo sa stalo s jeho plášťom?

Zaujímalo by ma kto, z tohto príbehu je taký ako ja...

„Ďalej podobné je kráľovstvo nebeské kupcovi, ktorý hľadá vzácne perly, keď našiel drahocennú perlu, odišiel, predal všetko, čo mal a kúpil ju.“ (Matúš, 13,45-46)

Vytvorte všetky druhy otázok k danému biblickému príbehu/pasáži.

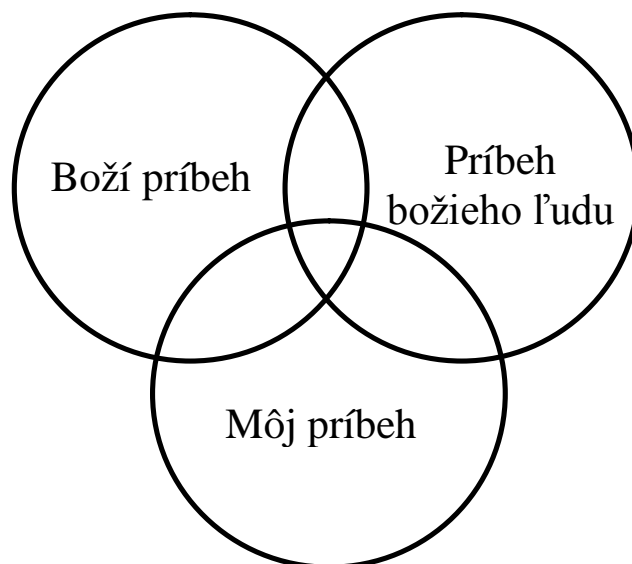
Typ otázky	Zameranie otázky	Položená otázka	Položená otázka
Otvorená otázka , ktorá umožňuje obširnejšie vyjadrenie	Otázka je vhodná ako podnet do diskusie, pre odhad toho, čo sa deti naučili a ako pomôcka k osobnej aplikácii Biblie	Ku akej činnosti nás toto podobenstvo vyzýva? Čo nám tieto verše hovoria o Bohu?	
Uzavretá otázka , ktorá limituje počet možných odpovedí typu áno/nie	Vhodná otázka na zisťovanie, čo sa deti naučili, pre spoločné nachádzanie správnych odpovedí, nabáda, aby zareagovali aj ostatní.	Potešil sa, podľa vás, kupec z nálezu takej vzácnej perly?	
Faktická otázka , ktorá si vyžaduje základnú informáciu Doplňujúca otázka	Vhodná otázka na zistenie, čo sa deti naučili, získavame základné informácie o čítanom texte, nabáda, aby sa vyjadrili aj ostatní.	Čo hľadal kupec? Čo sa stalo? Čo chce Boh? Čo nechce?	
Lingvistická otázka vysvetlenie významu slov, cudzie a nové slová	opakovanie verša naspamäť, doplňovačky, hádanky, recitácie,	Akým slovom sa dá ešte označiť zamestnanie muža z podobenstva?	
Rétorická otázka , ktorá si vyžaduje očakávanú odpoveď	Dobrá otázka pri hľadaní správnej odpovede, podnet k diskusii	Nebola perla perfektným nálezom?	
Otázka na skúsenosť , Emocionálna otázka - na zdieľanie postojov a pocitov	Vhodná pre úvod do diskusie, pre zistenie, ako porozumeli textu, povzbudenie k osobnej aplikácii	Čo by ste prežívali vy na mieste toho kupca?	
Navádzacia otázka , ktorej cieľom je získať od jednotlivca konkrétnu odpoveď	Vhodná otázka ku začiatku diskusie, povzbudenie k zapojeniu sa do nej, výzva brať Bibliu osobne	Peter, čo si o tom myslíš ty?	
Aplikačná otázka , ako by si riešil danú situáciu ty?	povzbudzujú aplikovať lekcii do vlastného života	Čoho by si sa bol ochotný vzdať ty?	
Zvedavá otázka Zaujímalo by ma...	Stávame sa súčasťou príbehu	Zaujímalo by ma, čo si o tom kupcovi myslel majiteľ perly.	

Biblický príbeh v 3 kruhoch

Biblia v 50 slovách nám pripomína, že v Biblii nachádzame 3 hlavné témy:

1. Boží príbeh
2. Príbeh božieho ľudu
3. Môj príbeh

Keď pomáhame deťom vnikať do Biblie, pomáhame im nenazerať na Bibliu z diaľky, ale vstúpiť do nej a takto sa učiť nielen o Božej zvesti, ktorá je tam vložená, ale učiť sa túto zvesť žiť.

I keep six honest serving-men
(They taught me all I knew);
Their names are What and Why and When
And How and Where and Who.
I send them over land and sea,
I send them east and west;
But after they have worked for me,
I give them all a rest.
I let them rest from nine till five,
For I am busy then,
As well as breakfast, lunch, and tea,
For they are hungry men.
But different folk have different views;
I know a person small-
She keeps ten million serving-men,
Who get no rest at all!
She sends'em abroad on her own affairs,
From the second she opens her eyes-
One million Hows, two million Wheres,
And seven million Whys!

Rudyard Kipling

Otázky k biblickému štúdiu:

Pokúste sa odpovedať na tieto otázky, ktoré sa týkajú biblického textu. Ak máte, môžete si pomôcť doplnkovou literatúrou.

1. Kto je autorom biblickej knihy, z ktorej pochádza tento citát?
2. Kde boli aktéri príbehu a v akej situácii sa nachádzali?
3. Prečo autor napísal túto knihu? Ako tento príbeh zapadá do Božieho plánu spasenia?
4. Kto všetko sa v príbehu spomína? (Vymenujte všetkých ľudí)
5. Kde sa táto udalosť alebo vyučovanie odohralo? Ktoré miesta sa spomínajú?
6. Kedy sa to stalo? Podľa akých skutočností v texte alebo v kontexte sa môžeme orientovať?
7. Ako sa udalosti odohrali? Podľa akej metódy? Aký spôsobom?
8. Prečo sa tieto udalosti stali? Hľadajte motívy a príčiny.
9. Čo ďalej? Hľadajte výsledky a východiská.
10. Čo je podľa vás hlavným posolstvom textu? (ústredná udalosť, debata, osobný zážitok)
11. Čo asi chcel autor týmto príbehom čitateľom povedať?
12. Prečo túto udalosť zapísal do Biblie?
13. Hovoria mi o tomto probléme aj iné biblické texty?
14. Ktoré styčné body medzi touto pasážou a životmi mojich žiakov vidím?
15. Čo chce Boh prostredníctvom týchto veršov povedať mne?
16. Čo môže nimi hovoriť žiakom?

Veľké otázky o Bohu

1. Čo hovorí tento úsek Biblie o Bohu, keď Ho opisuje slovami, vecami, ktoré robí alebo tým, čo hovorí?
2. Aký je Boh v tomto úseku Biblie?
3. Čo Boh urobil? Alebo čo robí práve teraz? Alebo čo urobí?
4. Predpokladal by si, že Boh bude takto konať? Prečo si myslíš, že Boh koná práve takto?
5. Čo Boh chce? Čo Boh nechce?
6. Aké by to mohlo byť žiť s týmto Bohom?
7. Čo by si tomuto Bohu chcel/a povedať?